

Літаратурна-крытычная і публіцыстычная творчасць Максіма Багдановіча як сродак фарміравання яго іміджу

К.А. КРЫЦУК-ТАРАСАВА

У артыкуле даследуецца літаратурна-крытычная і публіцыстычная дзейнасць Максіма Багдановіча як сродак фарміравання яго вобраза-іміджу. Падрабязна разгледжана публіцыстычная і крытычная дзейнасць аўтара, прааналізаваны яе ўплыў на публічны вобраз аўтара, на яго стратэгіі (сама)пазіцыянавання.

Ключавыя словы: багдановічазнаўства, літаратурна-крытычная дзейнасць, публіцыстыка, самапазіцыянаванне, публічны вобраз аўтара.

The article examines Maksim Bogdanovich's literary-critical and journalistic activity as a means of forming his image. The author's journalistic and critical activities are examined in detail, their influence on the author's public image, on his (self-)positioning strategy is analyzed.

Keywords: Bogdanovich studies, literary and critical activity, journalism, self-positioning, public image of the author.

Найбольш актыўна рэпрэзентацыя творцы ў полі культуры выяўляецца ў працэсе аналізу вобраза пісьменніка-літаратуразнаўцы. Літаратурна-крытычныя, публіцыстычныя артыкулы пэўнага аўтара даюць магчымасць прасачыць адначасова развіццё і фарміраванне яго прыродных здольнасцей і прыдбanych рыс, а таксама дынаміку (сама)пазіцыявання ў прафесійным коле.

Літаратурна-крытычная і публіцыстычная дзейнасць Максіма Багдановіча даследавалася не так актыўна, як яго творчая спадчына. Да гэтай тэмы звярталіся такія даследчыкі, як А. Лойка (працы «Даследчык славяншчыны. Публіцыст. Празаік» [1]; «Максім Багдановіч і літаратурны працэс» [2]), Н. Лапідус («М. Багдановіч – літаратурны крытык» [3]), М. Мушынскі («Навуковая і літаратурна-крытычная спадчына М. Багдановіча» [4]), В. Рагойша («Вяршыні: з невядомага і забытага пра Янку Купалу, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча» [5]), Т. Вабішчэвіч («Праблема прафесіяналізацыі нацыянальнага слоўнага мастацтва ў літаратурна-крытычных працах М. Багдановіча» [6]) і іншыя. Аднак пазіцыяванне асобы Максіма Багдановіча ў літаратурнай супольнасці, або той вобраз паэта, які складваецца ў свядомасці чытачоў яго твораў (у тым ліку літаратурна-крытычных і публіцыстычных матэрыялаў), яшчэ не вывучаліся як складнік спецыяльнага адгалінавання багдановічазнаўства на мяжы з імагалогіяй. У сваім даследаванні мы разгледзім той вобраз-імідж Максіма Багдановіча, які ствараюць яму яго ўласная літаратурна-мастацкая крытыка і публіцыстыка.

Пры комплексным прачытанні літаратурна-крытычных і публіцыстычных тэкстаў паэта ў іх можна вылучыць пяць тэматычных блокаў: тэксты, накіраваныя на аналіз агульналітаратурных з'яў і працэсаў, тэксты аўтарскай крытыкі (пра творы рускіх, беларускіх і іншых пісьменнікаў), тэксты маральна-этычнай тэматыкі, публіцыстычныя тэксты журналісцкага характару на агульнапалітычную тэматыку, а таксама проблемныя артыкулы. Падобная тэматычная разнастайнасць у зацікаўленнях Максіма Багдановіча ўжо выяўляе крытыка-літаратуразнаўцу, публіцыста як рознабаковага, эмпатычнага чалавека з шырокім полем прафесійных кампетэнцый.

Жанравае размежаванне ў літаратурна-крытычнай і публіцыстычнай дзейнасці Максіма Багдановіча таксама адыгрывае вялікую ролю ў працэсе фарміравання яго вобраза-іміджу. Так, сам аўтар вызначаў наступныя жанры ўласнай творчасці: публіцыстыка, літаратурна-крытычныя артыкулы, рэцэнзіі і нататкі. Усяго мы разгледзелі 103 тэксты з крытычным пафасам. З іх уласна публіцыстычныя 45, літаратурна-крытычныя артыкулы 20, рэцэнзіі і нататкі 38.

Неабходна зазначыць, што з усіх жанравых груп вылучаецца і адасабляецца востра-актуальная для свайго часу публіцыстыка Максіма Багдановіча. Большасць тэкстаў у ёй

прадстаўлена на рускай мове і ахоплівае вельмі шырокі спектр падзей, пра якія піша аўтар. Сярод іх можна вызначыць шэраг тэкстаў пра дзейнасць Мінскага аддзела «Беларускага таварыства для помачы пацярпелым ад вайны», матэрыялы, звязаныя з Галіцыяй і іншымі рэгіёнамі сучаснай Украіны, чый статус мяняўся ў ходзе Першай сусветнай вайны, сустракаюцца тэксты, якія ўзнімаюць «беларускае пытанне» (пытанне прызнання беларусаў нацыяй) і іншыя. Разгледзім некаторыя з іх.

Мова публіцыстыкі Максіма Багдановіча адрозніваецца вялікай разнастайнасцю. У залежнасці ад тэмы, якую ўзнімае аўтар, стыль можа змяняцца ад афіцыйнага, амаль навуковага да мастацка-публіцыстычнага. Параўнаем: «Есть два вида книжного ознакомления с какой-либо страной: можно обратиться или к цифрам, таблицам, конкретным фактам, или к живым пёстрым образам, запечатлённым в литературе художниками слова. Оба метода равно полезны и законны...» [7, с. 94] і «Нялёгка нам вытрымаць. Мы людзі цёмныя, людзі бедныя. Цяжкае наша жыццё, горкі наш хлеб, вялікую крыўду маем мы. Ёсць шляхі да лепшай долі, ды не бачым мы іх праз сваю цемнату» [8, с. 127]. Пры параўнанні гэтых фрагментаў мы ўбачым шырыню дыяпазону ў ідыястылі Максіма Багдановіча: ад грунтоўных, прадметных і эмацыйна стрыманых разваг пра аддаленыя рэчы да ўсхваляванага, інверсійнага выказвання ад імя мноства абяздоленых людзей, што выяўляе моцную трывогу аўтара пра аб'ект прамовы.

Асаблівасці стылю М. Багдановіча даюць магчымасць адчуць асабістае стаўленне аўтара тэкста да таго, пра што ён піша, а значыць, і вызначыць найбольш хваляючыя тэмы, сярод якіх ярка вылучаецца тэма фарміравання і прызнання Беларусі як асобнай краіны. Пацверджанне гэтаму мы знаходзім і ў некаторых іншых тэкстах Максіма Багдановіча. Так у рэпліцы «О гуманизме и неосмотрительности» аўтар піша: «Прежде всего весьма оспоримым представляется мне утверждение г. Курнатовского, что попытки поднять белорусов на уровень нации оказались неудачными. Вернее обратное: они были очень удачны <...>. За недолгий срок, всего лишь какие-нибудь восемь лет, была создана белорусская пресса, издано несколько сот тысяч экземпляров брошюр и книг, возвращены кадры белорусской народной интеллигенции, и на неё прочно опирается дело национального возрождения.<...> И это не просто литература для народа, это в то же время литература самого народа, ибо она результат писательского труда многих и многих сотен крестьянских рук, на время отрывающихся от сохи, чтобы взяться за перо» [7, с. 91]. Такім чынам, мы бачым, што Максім Багдановіч не проста выяўляе сваю пазіцыю адданага беларуса, але і адстойвае яе ў публічнай прасторы сярод іншых, што фарміруе яго публічны вобраз.

У тэкстах «О гуманизме и неосмотрительности», «Белорусы» [7, с. 119], «Сталенне руху беларускага народу» [7, с. 24], «Хто мы такія» [7, с. 126] і іншых аўтар выяўляе сябе прыхільнікам беларускага нацыянальнага адраджэння, а таксама смелым і ўпэўненым у сваіх перакананнях чалавекам. Спробы апісаць гісторыю Беларусі для рускага чытача ўказваюць на дасведчанасць аўтара і яго асветніцкія, гуманістычныя памкненні, а таксама яго жаданне актуалізаваць «беларускае пытанне» сярод грамадства Расійскай імперыі. М. Багдановіч выступае тут як чалавек культуры, інтэлігент, які карыстаецца сваім натуральным білінгвізмам для асвятлення важных грамадскіх праблем. Непасрэдны зварот да адносна невялікай (у выпадку вышэй згаданых публікацый) маладасведчанай аўдыторыі ўказвае на імкненне падтрымаць гэтую супольнасць, што фарміруе асяроддзевы і дзелавы імідж Максіма Багдановіча: набліжае асобу пісьменніка да аўдыторыі, робіць «сваім» для яе.

Сярод іншых публіцыстычных тэкстаў Максіма Багдановіча асобна вылучаецца цікавасць аўтара да гісторыі, культуры і літаратурнага развіцця тэрыторыі і народа сучаснай Украіны. Тэксты, прысвечаныя гэтай тэматыцы, вылучаюцца аб'ёмам і факталагічнай змястоўнасцю: часта ў іх аглядаецца як гістарычны, так і культурны, літаратурны, а часам і геаграфічны аспекты. Адзначым некаторыя з іх: «Галицкая Русь» [7, с. 26], «Червоня Русь» [7, с. 29], «Львов» [7, с. 51], «Украинское казачество» [7, с. 78], «Образы Галиции в художественной литературе» [7, с. 94] і іншыя. У большасці гэтых тэкстаў найбольш экспрэсіўнымі з'яўляюцца ўрыўкі, звязаныя з культурна-асветніцкай дзейнасцю, або з рухам нацыянальнага адраджэння. Названыя асаблівасці даюць магчымасць зрабіць вывад, што менавіта цікавіла і найбольш захапляла аўтара, што таксама фарміруе яго імідж.

Асобна варта звярнуць увагу на геаграфію, якую ахоплівае публіцыстычная і літаратурна-крытычная дзейнасць паэта. Так, сярод тэкстаў Максіма Багдановіча сустракаюцца: угры («Угорская Русь»), Чэхія («Братья-чехи»), Аўстрыя («Червонная Русь»), старажытны Вавілон («Н.М. Никольский. Древний Вавилон») і іншыя. Таксама сярод крытычных артыкулаў паэта мы можам заўважыць тэксты, прысвечаныя Т. Шаўчэнку, Ж. Бедзье, Р. Тагору, Ю. Энгелю і інш. З вышэйпералічанага можам зрабіць вывад, што крытычная і публіцыстычная творчасць паэта была не толькі разнастайнай па формах, але і рознаветарнай геаграфічна, што выяўляе аўтара як рознабаковую, эрудыраваную асобу, якую турбуюць праблемы не толькі вялікай Расіі і роднай Беларусі, але і іншых народаў і народнасцей. Такія дзеянні паляпшаюць яго дзелавы імідж праз зварот да малых груп і актуалізацыю іх праблем і цікавасцей. Гэты аспект актыўна спрыяе новаму вывучэнню асобы Максіма Багдановіча ў сучасным славянскім літаратуразнаўчым асяродку.

Мала даследавана ў творчасці Максіма Багдановіча тая частка, што звязана з яго прафесіяй юрыста. Паэт практыкаваўся ў напісанні не толькі справаздач, але і рэпартажаў, крымінальных хронік, а таксама праблемных артыкулаў на тэмы судовай практыкі.

Пры напісанні рэпартажаў з залы суда М. Багдановіч перадаваў усе асаблівасці і дэталі справы, што важна ўлічваць для ацэнвання яго прафесійных якасцей. Прыкладзём некаторыя вытрымкі: «Покушение на вооруженную кражу» – «6 июня в Ярославле в заседании военно-окружного суда разбиралось дело о рядовом 210 пехотн. запасного батальона крестьянине Радомской губернии Станиславе Куна, 28 лет, обвиняемом в самовольной отлучке и в покушении на вооруженную кражу со взломом из обитаемого помещения; последнее преступление предусмотрено 1653 ст. улож. о наказ.» [7, с. 141]; «Дело по обвинению в разбое» – «26 мая в Ярославле в заседании московского военно-окружного суда состоялся разбор дела о кр. Самарск. губ. Тимофее Похазникове-Юрко, обвиняемом по 13, 1627 и 1629 ст. улож. о наказ. И 279 ст. XXII кн. С. В. П. 1869 г., изд. 4-е. Председательствовал генерал-майор, проф. Военно-юридической академии Абрамович-Барановский, обвинял поручик Н.А. Миллер (б. т. прокурора), защищал прис. пов. Н.И. Гусев. Обвиняемому угрожает смертная казнь» [7, с. 135]; і іншыя. У тэкстах неабходна звярнуць увагу на дакладнасць, дэталізаванасць і прадстаўнічасць тых падзей, якія асвятляў Максім Багдановіч. У іх шырока, «кінематаграфічна» прадстаўлены перыпетыі судовых працэсаў, а таксама пададзена волевыяўленне кожнага з бакоў з адпаведнай аргументацыяй. Можна сказаць, што тэксты адпавядаюць фармату сцэнарыяў для сучасных «судовых» тэлеперадач і могуць быць прадстаўлены як першыя працы беларуса ў падобным жанры, што выяўляе Максіма Багдановіча як чалавека з вострым розумам і з глыбокім разуменнем сутнасці фармалізаваных падзей.

Справаздачы Максіма Багдановіча з грамадскіх пасяджэнняўносяць такія ж самыя апісальны характар і дакладнасць, як і крымінальная хроніка. Праблемныя артыкулы ўтрымліваюць вялікую колькасць дакладных значэнняў і табліц, а таксама вынікаў даследаванняў, на якія аўтар таксама спасылаецца. Падобная аргументаванасць і грунтоўнасць у запісах паэта выяўляе яго як патэнцыяльнага прафесійнага журналіста, які сочыць за сапраўднасцю і дакладнасцю сабраных звестак, але пры гэтым захоўвае агульны інфарматыўны характар тэкстаў, звяртаючы ўвагу не толькі на фактаграфію, але і на эстэтычнасць яе падачы. Дакладна ўтрымлівае межы акрэсленых жанраў.

Літаратурна-крытычную дзейнасць Максіма Багдановіча ўласна-філалагічнай скіраванасці, у сваю чаргу, можна таксама падзяліць на некалькі блокаў: тэксты, накіраваныя на аналіз універсальных з'яў і працэсаў, аўтарскую крытыку і тэксты, у якіх разглядаецца беларускі літаратурны працэс. Таксама асобна можна вылучыць нататкі пісьменніка, у якіх ён звяртаецца да тэмы музыкі, стварае мапу курортаў Галіцыі, апісвае ўкраінскае жыццё і іншае.

Артыкулаў або зацемак з апісаннем універсальных літаратурных з'яў у творчасці Максіма Багдановіча няшмат. У асноўным усе яны датычацца тэорыі літаратуры, найперш паэзіі. Сам аўтар пашпартызуе свае літаратуразнаўчыя артыкулы як тэарэтычна-гістарычныя нарысы. Яны адрозніваюцца невялікім памерам, але змястоўнасцю. Так, артыкул пра санет займае толькі старонку, пры гэтым утрымлівае дакладнае азначэнне тэрміна, спасылкі на тэарэтыкаў і паэтаў, якія пісалі санеты, уласнае пераасэнсаванне жанру, а таксама вывад пра новыя асаблівасці падобных твораў. Максім Багдановіч адзначае: «Стаячыя далей ужо новыя рыфмы павінны

зробіць глыбокую трэшчыну паміж гэтымі кавалкамі і ўсім астатнім. Значыць, санетная форма распадаецца на дзве асобныя часці, што вымагае і ад зместу кожнай з іх як скончанасці, так і незалежнасці» [8, с. 194]. Пры агульнай тэарэтызаванасці працы пісьменнік захоўвае яе мастацкасць, выкарыстоўваючы вобразнае маўленне, напрыклад: «Такім парадкам, пэўна напісаны санет, быццам арэх-спарыш, павінны трымаць пад адной скарлупой два асобныя, хоць і шчыльна сціснутыя паміж сабой ядры» [8, с. 194]. З прадстаўленага прыкладу мы можам зрабіць вывад, што нават у тэарэтычных развагах паэт захоўвае эстэтычную функцыю тэксту, што выяўляе яго як тонкага і чулага чалавека з развітым мастацкім густам і ўяўленнем.

Узораў аўтарскай крытыкі ў творчасці Максіма Багдановіча – пераважная большасць. Аўтар вызначае жанры сваіх твораў як рэцэнзіі і крытычныя артыкулы, але не праводзіць паміж імі мяжу і ў кампазіцыі тэкстаў выкарыстоўвае форму рэцэнзіі, апісваючы кнігі розных аўтараў з актыўным разборам выбраных фрагментаў. Сапраўды, па сваёй структуры гэтыя тэксты Максіма Багдановіча цалкам адпавядаюць жанру рэцэнзіі і ўтрымліваюць усе неабходныя для яе кампаненты.

Важнымі пры аналізе іміджу Максіма Багдановіча як літаратурна-мастацкага крытыка з'яўляюцца ацэнкі, якія ён дае творчасці таго ці іншага пісьменніка, бо яны дапамагаюць фарміраваць уяўленне пра мастацкі густ рэцэнзента, а таксама яго агульныя погляды на літаратуру.

У кароткім тэксце пра І. Неслухоўскага Максім Багдановіч пазначае, што творы пісьменніка быццам бы зроблены між іншым, як нешта не абавязковае, факультатыўнае, але пры гэтым зазначае: «Паміж твораў Неслухоўскага няма пісьменніцкіх выкідышаў, каторыя так нярэдка цяпер. Талент яго ўстаў перад чытачамі ва ўвесь свой рост...» [8, с. 184]. Такім чынам, паэт звяртае ўвагу на нерэгулярнасць творчасці Неслухоўскага, але разам з гэтым ухваляе выверанасць і вытрыманасць яго плёну, дасканаласць, выпрацаваную з часам. Гэта ўказвае на ўласнае стаўленне Максіма Багдановіча да мастацкай творчасці і рэпрэзентуе самога паэта, які сур'ёзна ставіцца да творчага працэсу і лічыць мастацтва працэсам гранічнай канцэнтрацыі, без «пісьменніцкіх выкідышаў».

У юбілейным артыкуле пра Спірыдона Дрожжына аўтар заключае: «Несомненно, что талант С.Д. Дрожжина и не велик, и не самостоятелен. Во многих его произведениях совершенно ясно чувствуется влияние то Кольцова, то Некрасова, то Никитина, – в особенности Никитина. Но что же, это все хорошие образцы, и по ним не плохо учиться. Сегодня, в день его сорокалетнего юбилея, мы можем сказать, что учителям Дрожжина не будет стыдно за своего ученика. Он сразу взял верный тон; он описывал только то, что видел, и умел смотреть своими глазами; всегда на протяжении своей литературной деятельности он был прост, искренен и душевен. “Душевное слово” – это лучшая характеристика его стихотворений» [8, с. 222]. Такім чынам, мы бачым, што Максім Багдановіч бачыць хібы, пераймальніцтва ў лірыцы С.Д. Дрожжына, але лічыць патрэбным трактаваць гэтыя хібы як праяву літаратурнай вучобы на добрых прыкладах. Гэта прадстаўляе М. Багдановіча як асобу спагадлівую, далікатную; ён шануе здабыткі мінулага, але імкнецца ісці ў будучыню. І ў высновах сваёй рэцэнзіі М. Багдановіч ізноў жа не столькі крытыкуе вершы рускага сялянскага паэта-самавука Спірыдона Дрожжына, пішучы пра яго з нагоды юбілейнай даты, колькі, наадварот, імкнецца падкрэсліць у іх народнасць, душэўнасць, песеннасць, адзначыць іх мастацкія вартасці. Гэта яшчэ раз выяўляе аўтара артыкула як добразычлівага, аптымістычнага чалавека.

Гэтай стратэгіі прытрымліваецца паэт і пры напісанні іншых рэцэнзій і крытычных артыкулаў па творчасці пэўных аўтараў, што дае нам магчымасць казаць пра невыпадковасць падобных паводзін, а вылучыць іх як патэрн, што характарызуе ўнутраны свет Максіма Багдановіча.

Большым аб'ёмам і скрупулёзнасцю вызначаюцца артыкулы паэта, накіраваныя на апісанне гісторыі беларускай літаратуры і сучаснага літаратурнага працэсу на радзіме. Часта яныносяць выключна суб'ектыўны характар, але разам з гэтым прадстаўляюць найбольш празрыстую карціну бачання Максімам Багдановічам беларускай літаратуры і свайго месца ў ёй.

У артыкуле «Глыбы і слаі» [8, с. 185] найбольш значнымі праявамі развіцця мастацкай творчасці ў беларускім літаратурным працэсе ён бачыў развіццё аўтарскай індывідуальнасці, калі «ў сваім развіцці кожны прымае больш-менш асабістыя колеры» [8, с. 188]. Паэт пазначае,

што менавіта гэты працэс дазваляе рухацца беларускай літаратуры, развіваючыся рознабакова. Адным з галоўных тагачасных аўтараў ён бачыць Янку Купалу, вызначаючы ў ім здольнасці да самааналізу і духоўнага развіцця, пастаяннага пошуку кропак росту. Пры гэтым творчасць Якуба Коласа ён наадварот крытыкуе, звяртаючы ўвагу на тое, што пісьменнік і «ў самых апошніх вершах п'яе аб тым жа, аб чым і ў самым пачатку сваёй працы» [8, с. 189]. Ён параўноўвае творчасць Якуба Коласа з акамянеласцю, што, канешне, змушае нас звярнуць увагу на час напісання артыкула і вузкасць той эмпірычнай базы па творчасці Якуба Коласа, на якую абапіраўся ў сваіх негатыўных ацэнках Максім Багдановіч. Разважаючы пра творчасць Влада і Ядвігіна Ш., Багдановіч таксама звяртаецца да крытыкі, піша пра тое, што творы першага не паддаюцца пашпартызацыі, а самі выглядаюць блекла. Такім чынам, мы можам зрабіць вывад, што Максім Багдановіч мае высокія крытэрыі для ацэнак мастацкай творчасці і не робіць зніжак на «хваробы росту» айчыннай літаратурнай традыцыі, якая яшчэ толькі пачынала сваё легітымнае адраджэнне пасля 1905 г. Адукаваны і вытанчаны паэт цэніць у творчасці рухавасць, развіццё думкі, цэласнасць, але не залішняю лакалізацыю, не прымае твораў з залішне наіўным зместам, без спецыяльнай увагі да мастацкасці выказвання.

Гэта мы бачым і ў адзіным выпадку самапрэзентацыі аўтара, калі ён піша сам пра сябе як пра трэцюю асобу, даючы пры гэтым даволі цікавыя ацэнкі: «Што да Багдановіча, то і ў ім непрыкметна шпаркага развіцця, хоць асобнасці яго таленту выступаюць ужо даволі ясна. Гэта паэт-малыр. Слабы як лірык, ён усю сваю ўвагу звяртае на абразнасць зместу вершаў і разам з тым клапоціцца аб згушчонасці яго, спадзяваючыся прыдаць ім праз гэта асабліваю сілу, але, сціснутыя, павэдлуг такіх заходаў, вершы іншы раз заміж малюнка даюць якісь абрывак яго. Што варта гэтая праца, сказаць пакуль што цяжка, а таму, адзначыўшы даволі шырокі круг тэм у гэтых вершах і бледнасць мовы іх, я пераходжу да другарадных паэтаў» [8, с. 190].

Паводле гэтага ўрыўка мы можам зрабіць некалькі высноў пра аўтарскую самаідэнтыфікацыю Максіма Багдановіча. Па-першае, усведамляючы агульналітаратурны кантэкст, яго «разрэджанасць» у 1900-я гг. на беларускіх землях, аўтар піша і пра сваю творчасць, пра сябе – але ад трэцяй асобы. Гэта ўказвае на адэкватнасць яго самаацэнкі, бо выкарыстанне форм першай асобы ў гаворцы пра сябе сведчыла б аб нясціпласці або славалюбстве. Па-другое, Максім Багдановіч рэальна, а не ўдавана, указвае як на свае моцныя бакі, так і на слабыя. Гэтым не проста ствараецца эфект аб'ектыўнасці, але сапраўды выяўляецца патэнцыяльна моцнае і слабейшае ў стылі паэта. Паслядоўнасць і сувымернасць мадальных пазіцый паказвае, што аўтар спрабуе выявіць сябе ў станоўчым ключы, але, каб нівеляваць гэта, адмаўляецца ад адназначных ацэнак, паказвае свае слабасці. Аднак у цэлым гаворкай пра сваю творчасць ён заканчвае тую частку артыкула, што прысвечана лепшым набыткам беларускага літаратурнага працэсу, яшчэ «маладога» на той час. Яго падзел на розныя ўзроўні пазначаны Максімам Багдановічам адкрыта і катэгарычна: «Я пераходжу да другарадных паэтаў». Гэты сказ аўтаматычна вызначае, што сябе аўтар пазіцыянуе як паэта першага шэрагу.

У цэлым відавочна, што паэт спакваля апісваў і складаваў гісторыю беларускай літаратуры. Часам для гэтага ён выкарыстоўваў форму, што нагадвае падручнік, падзяляючы матэрыял на параграфы і тым самым сістэматызуючы і як бы выяўляючы значнасць кожнага фрагмента. У іншых выпадках ён ствараў крытычныя артыкулы, у якіх імкнуўся пераасэнсаваць сучаснасць, намагаўся апісаць яе прадметна і тэарэтычна.

Такім чынам, па выніках комплекснага разгляду публіцыстычнай і літаратурна-крытычнай спадчыны Максіма Багдановіча мы можам сказаць, што найбольшы ўплыў на фарміраванне вобраза-іміджу паэта мелі тэксты мастацкай крытыкі, у якіх ён мог непасрэдна выявіць свае творчыя погляды праз стаўленне да іншых паэтаў і пісьменнікаў, тым самым не толькі рэалізуючы сябе як тэарэтыка і крытыка, але яшчэ і рэпрэзентуючы сябе грамадству як вытрыманага, але дынамічнага, дасведчанага і далікатнага, аптымістычнага, але не лёгкадумнага, прынцыповага пісьменніка. У крытычных творах з публіцыстычным пафасам аўтар раскрыў сябе як патрыёт і чалавек, зацікаўлены пытаннямі быцця і гісторыямі т.зв. малых этнічна-нацыянальных супольнасцей, а разам з ім і сваёй Радзімы. Таксама ў гэтых тэкстах мы бачым яшчэ не даследаваны бок творчасці Максіма Багдановіча як журналіста. У такім аспекце аўтар выступае грунтоўным, дакладным і прафесійным спецыялістам у самых розных актуальных пытаннях.

Літаратура

1. Лойка, А. Даследчык славяншчыны. Публіцыст. Празаік / А. Лойка // Максім Багдановіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1966. – С. 308–330.
2. Лойка, А. А. Максім Багдановіч і літаратурны працэс / А. А. Лойка // Гісторыя беларускай літаратуры. Дакастрычніцкі перыяд : вучэб.дапаможнік для філал.ф-таў ВНУ : у 2 ч. ; пад рэд. Ю. С. Пшыркова. – Мінск : Выш. школа, 1980. – Ч. 2. – С. 327–341.
3. Лapidус, Н. Максим Богданович – литературный критик. К 70-летию со дня рождения / Н. Лapidус // Неман. – 1961. – № 6. – С. 138–143.
4. Мушынскі, М. Навуковая і літаратурна-крытычная спадчына М. Багдановіча / М. Мушынскі // Поўны збор твораў : у 3 т. / М. Багдановіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1995. – Т. 3 : Публіцыстыка, лісты, летапіс жыцця і творчасці. – С. 448.
5. Рагойша, В. Вяршыні : з невядомага і забытага пра Янку Купалу, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча / В. Рагойша. – Мінск, 1991. – 197 [2] с. – (Са скарбніцы беларускай культуры).
6. Вабішчэвіч, Т. І. Праблема прафесіяналізацыі нацыянальнага слоўнага мастацтва ў літаратурна-крытычных працах Максіма Багдановіча / Т. І. Вабішчэвіч // Максім Багдановіч – празаік, крытык, публіцыст : мат. Міжнар. навук.-практ. канф., Мінск, 29 лістапада 2005 г. / Літаратурны музей Максіма Багдановіча ; уклад. І. В. Мышкавец. – Мінск, 2006. – С. 15–22.
7. Багдановіч, М. Поўны збор твораў : у 3 т. / М. Багдановіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1995. – Т. 3 : Публіцыстыка, лісты, летапіс жыцця і творчасці. – С. 247.
8. Багдановіч, М. Поўны збор твораў : у 3 т. / М. Багдановіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – Т. 2 : Маст. проза, пераклады, літаратурныя артыкулы, рэцэнзіі і нататкі, чарнавыя накіды. – С. 360–361.

Белорусский государственный университет

Поступила в редакцию 18.10.2024